

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΡΟΚΑΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ.55081/09)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

22 Σεπτεμβρίου 2015

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική υπό τις προβλεπόμενες στο άρθρο 44 παρ.2 της Σύμβασης προϋποθέσεις. Ενδέχεται να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Ρόκας κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Andras Sajó, Πρόεδρος

Khanlar Hajiyev,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Erik Mose, Δικαστές,

και Andre Wampach, Αναπληρωτής Γραμματέας Τμήματος,

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο την 1^η Σεπτεμβρίου 2015,

Εκδίδει την παρακάτω απόφαση, η οποία ελήφθη κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη με μία προσφυγή (υπ' αριθ.55081/09) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, ένας υπήκοος της οποίας, ο Κος Γεώργιος Ρόκας («ο προσφεύγων»), προσέφυγε στο Δικαστήριο στις 10 Σεπτεμβρίου 2009 δυνάμει του

άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από τον Κο Α.Κοτζιά-Σοφαντζή, Δικηγόρο Αθηνών. Η ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, Κα Φ.Δεδούση, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Κο Δ.Καλόγηρο, Δικαστικό Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο προσφεύγων επικαλείται παραβίαση του άρθρου 6, παραγρ.1 της Σύμβασης.

4. Την 1^η Σεπτεμβρίου 2011, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1959 και κατοικεί στην Αθήνα.

A. Το πλαίσιο της υπόθεσης

6. Στις 27 Ιουνίου 2001, ύστερα από μήνυση που κατέθεσε η εταιρεία «Λ.Α.», ασκήθηκε ποινική δίωξη κατά του προσφεύγοντα για πλαστογραφία με χρήση.

7. Στις 13 Δεκεμβρίου 2005, το Πλημμελειοδικείο Αθηνών καταδίκασε τον προσφεύγοντα (απόφαση αριθ.78865/2005). Ύστερα από έφεση του προσφεύγοντα, στις 20 Νοεμβρίου 2007, το Εφετείο Αθηνών εξαφάνισε την υπ'αριθ.78865/2005 απόφαση και τον αθώωσε (απόφαση αριθ.8228/2007). Στις 19 Ιανουαρίου 2008, η άνω απόφαση κατέστη αμετάκλητη.

B. Τα πραγματικά γεγονότα στην προκειμένη υπόθεση

8. Εν τω μεταξύ, στις 12 Δεκεμβρίου 2002, ο προσφεύγων είχε καταθέσει έγκληση ενώπιον του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών κατά έντεκα προσώπων που εκπροσωπούσαν την προαναφερόμενη εταιρεία, για δυσφήμιση και ψευδή καταμήνυση λόγω της μήνυσης που τα τελευταία αυτά πρόσωπα είχαν υποβάλει προηγουμένως σε βάρος του στις 27 Ιουνίου 2001. Στην έγκλησή του, ο προσφεύγων αναφερόταν ρητά στον αριθμό του φακέλου της μήνυσης που ασκήθηκε σε βάρος του. Παραστάθηκε επίσης ως πολιτική αγωγή για ποσό 10 000 ευρώ.

9. Κατά την προανάκριση της υπόθεσης, διαπιστώθηκε ότι η υπ' αριθ.78865/2005 απόφαση είχε εκδοθεί για την προαναφερόμενη συναφή υπόθεση και ότι η τελευταία εξακολουθούσε να εκκρεμεί.

10. Στις 20 Ιουνίου 2006, ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών Αθηνών ανέστειλε τη διαδικασία που κίνησε ο προσφεύγων στις 12 Δεκεμβρίου 2002 μέχρι την έκδοση αμετάκλητης απόφασης στην κινούμενη σε βάρος του διαδικασία. Δυνάμει του άρθρου 59 παραγ.2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, η πενταετής προθεσμία παραγραφής των υπό εξέταση ποινικών πράξεων αναστάλθηκε επίσης.

11. Στις 30 Σεπτεμβρίου 2008, ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών Αθηνών συμπέρανε ότι οι εν λόγω πράξεις στη διαδικασία που κίνησε ο προσφεύγων στις 12 Δεκεμβρίου 2002 είχαν παραγραφεί λόγω παρέλευσης της πενταετίας δυνάμει των άρθρων 111, 112 και 113 του Ποινικού Κώδικα. Ειδικότερα, ο Εισαγγελέας σημείωσε ότι στις 20 Ιουνίου 2006, οπότε και ανέστειλε την πενταετή παραγραφή, περίοδος τεσσάρων ετών, ένδεκα μηνών και είκοσι τεσσάρων ημερών είχε ήδη περάσει από τις 27 Ιουνίου 2001, ημερομηνία κατά την οποία τα αδικήματα της δυσφήμισης και της ψευδούς καταμήνυσης φέρονταν να είχαν διαπραχθεί. Ο Εισαγγελέας παραδέχθηκε ότι μετά τις 19 Ιανουαρίου 2008, ημερομηνία κατά την οποία η υπ' αριθ.8228/2007 εφετειακή απόφαση είχε καταστεί αμετάκλητη, η προθεσμία παραγραφής εξακολούθησε να τρέχει για επτά ημέρες παραπάνω, δηλαδή μέχρι τις 27 Ιανουαρίου 2008, οπότε και επήλθε η προβλεπόμενη από το άρθρο 111 του Ποινικού Κώδικα πενταετής παραγραφή.

12. Στις 16 Οκτωβρίου 2008, ο προσφεύγων άσκησε έφεση κατά της από 30 Σεπτεμβρίου 2008 απόφασης. Στις 4 Μαρτίου 2009, ο Εισαγγελέας Εφετών Αθηνών απέρριψε το ένδικο μέσο του (διάταξη αριθ.924/2008, η οποία κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα στις 10 Μαρτίου 2009).

II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

13. Οι οικείες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα έχουν ως εξής:

Άρθρο 111

«1. Το αξιόποino εξαλείφεται με την παραγραφή.
(...)

3. Τα πλημμελήματα παραγράφονται μετά πέντε έτη.

(...)»

Άρθρο 112

«Η προθεσμία της παραγραφής αρχίζει από την ημέρα που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη.»

Άρθρο 113

«(...) 2. Η προθεσμία της παραγραφής αναστέλλεται για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η κύρια διαδικασία και έως ότου γίνει αμετάκλητη η καταδικαστική απόφαση.

3. Η αναστολή αυτή δεν μπορεί να διαρκέσει (...) περισσότερο από τρία χρόνια για τα πλημμελήματα (...).»

14. Το άρθρο 59 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ορίζει ότι:

«1. Όταν η απόφαση σε ποινική δίκη εξαρτάται από άλλη υπόθεση για την οποία έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, η πρώτη αναβάλλεται ωσότου εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση στη δεύτερη δίκη.

2. Στις περιπτώσεις των άρθρων (...) αν για το γεγονός για το οποίο δόθηκε όρκος ή έγινε η καταμήνυση ή ισχυρίσθηκε ή διέδωσε ο υπαίτιος ασκήθηκε ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, μετά την προκαταρκτική εξέταση, αναβάλλει με πράξη του κάθε περαιτέρω ενέργεια έως το τέλος της ποινικής δίωξης, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Εισαγγελέα Εφετών.»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡΑΓ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

15. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι η αδράνεια εκ μέρους των εθνικών αρχών κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας είχε ως συνέπεια την παραγραφή των εν λόγω πλημμελημάτων ενώπιον του αρμόδιου ποινικού δικαστηρίου. Επικαλείται το άρθρο 6 παραγ. 1 της Σύμβασης, οι σχετικές διατάξεις του οποίου έχουν την εξής διατύπωση:

« Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...).»

A. Επί του παραδεκτού

16. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι το άρθρο 6 δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω. Αναφερόμενη στην απόφαση «Σιγάλας κατά Ελλάδας» (αριθ.19754/02, 22 Σεπτεμβρίου 2005), η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η αστική αγωγή του προσφεύγοντα έγινε για σκοπούς αμιγώς κατασταλτικούς. Ειδικότερα, επισημαίνει ότι εν προκειμένω, η υποβολή έγκλησης με δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως «ιδιωτική εκδίκηση» που αποσκοπεί όχι στην αποκατάσταση βλάβης ή στην προστασία δικαιώματος αστικής φύσης αλλά κυρίως στην ποινική δίωξη και καταδίκη των υπευθύνων της εταιρείας «Λ.Α.».

17. Ο προσφεύγων απαντά ότι η αστικού χαρακτήρα αγωγή του ουδόλως ασκήθηκε για σκοπούς αμιγώς κατασταλτικούς και ότι, συνεπώς, το άρθρο 6 παραγ.1 τυγχάνει εφαρμογής εν προκειμένω.

18. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το ελληνικό νομικό σύστημα προβλέπει ότι ο ενδιαφερόμενος που υποβάλει έγκληση με δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής κινείται κατά κανόνα δικαστικά προκειμένου να αποσπάσει από τα ποινικά δικαστήρια μία διακήρυξη ενοχής και, ταυτόχρονα, μία αποζημίωση, έστω και ελάχιστη (βλέπε *Perez κατά Γαλλίας* [GC], αριθ.47287/99, παραγ.70-71, ΕΔΔΑ 2004-I και *Διαμαντίδης κατά Ελλάδας*, αριθ.71563/01, 20 Νοεμβρίου 2003). Στην παρούσα υπόθεση, σημειώνεται ότι το ποσό των δέκα χιλιάδων ευρώ για το οποίο ο προσφεύγων δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής επιβεβαιώνει τον αποζημιωτικό χαρακτήρα της προσέγγισής του. Κατ'ακολουθία, το άρθρο 6 είναι εφαρμοστέο εν προκειμένω ως προς το αστικό του σκέλος. Πρέπει επομένως να απορριφθεί η ένσταση απαραδέκτου λόγω ασύμβατου *rationae materiae*, την οποία προέβαλε η Κυβέρνηση.

19. Από την άλλη πλευρά, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 παραγ.3 α) της Σύμβασης και ότι δεν συντρέχει κανένας άλλος λόγος απαραδέκτου. Την κηρύσσει λοιπόν παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

20. Ο προσφεύγων δηλώνει ότι οι αδικαιολόγητες καθυστερήσεις των αρμόδιων δικαστικών αρχών ευθύνονται για την παραγραφή των επίμαχων αδικημάτων.

21. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι το αντικείμενο της ποινικής δίκης είναι κυρίως η καταστολή του εν λόγω αδικήματος και, δευτερευόντως, η ικανοποίηση της αστικής αξίωσης του ενδιαφερόμενου ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου. Επιπλέον, ισχυρίζεται ότι η απόφαση του αρμόδιου Εισαγγελέα, σύμφωνα με την οποία οι εν

λόγω παραβάσεις είχαν παραγραφεί, δεν επέφερε την απώλεια των αστικών αξιώσεων του προσφεύγοντα κατά των κατηγορούμενων διότι εκείνος είχε το δικαίωμα να ασκήσει αγωγή αστικής φύσης ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων.

22. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι κάθε διοικούμενος δικαιούται να προσφύγει σε δικαστήριο σχετικά με οποιαδήποτε αμφισβήτηση των αστικής φύσης δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του. Με τον τρόπο αυτό, το άρθρο 6 παραγ.1 καθιερώνει το «δικαίωμα καταφυγής σε δικαστήριο», και το δικαίωμα πρόσβασης σε αυτό, δηλαδή το δικαίωμα να προσφύγει κανείς σε δικαστήριο για αστική υπόθεση, δεν αποτελεί παρά μόνο μία πτυχή (*Πρίγκηπας Χανς-Άνταμ II του Λιχτενσταϊν κατά Γερμανίας* [GC], αριθ.42527/98, παραγ.43, ΕΔΔΑ 2001- VIII). Ωστόσο, το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο δεν είναι απόλυτο. Απαιτεί, εκ της φύσεώς του, ρύθμιση από το Κράτος, γι αυτό και υπόκειται σε περιορισμούς, οι οποίοι όμως δεν μπορούν να περιορίσουν την πρόσβαση κατά τρόπο ή μέχρι σημείου που να θίγεται η ίδια η ουσία του δικαιώματος (*Γκούσης κατά Ελλάδας*, αριθ.8863/03, παραγ.33, 29 Μαρτίου 2007).

23. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι είχε ήδη την ευκαιρία να αποφανθεί επί ερωτήματος παρόμοιου με εκείνο που τίθεται εν προκειμένω, στην απόφασή του *Αναγνωστόπουλος κατά Ελλάδας* (3 Απριλίου 2003, αριθ.54589/00). Ειδικότερα, το Δικαστήριο θεώρησε ότι:

« (...) όταν η εσωτερική έννομη τάξη προσφέρει στον διοικούμενο ένα ένδικο μέσο όπως η υποβολή μήνυσης με δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής, το Κράτος υποχρεούται να μεριμνά ώστε ο πολιτικώς ενάγων να απολαμβάνει τις θεμελιώδεις εγγυήσεις του άρθρου 6. Εν προκειμένω, ο προσφεύγων είχε υποβάλει αίτημα αποζημίωσης για ποσό 15 000 δραχμών, αίτημα που τα ποινικά δικαστήρια εξετάζουν σε όλες τις περιπτώσεις χωρίς να υποχρεούνται να παραπέμψουν στα πολιτικά δικαστήρια. Ο προσφεύγων είχε άρα δικαιολογημένα την ελπίδα να περιμένει από τα δικαστήρια να αποφανθούν επί του άνω αιτήματος αποζημίωσης, ευνοϊκά ή μη. Η καθυστέρηση των διοικτικών αρχών ως προς τον χειρισμό του φακέλου, γεγονός το οποίο επέφερε την παραγραφή των υπό εξέταση παραβάσεων, και, κατά συνέπεια, την αδυναμία έκδοσης απόφασης επί του αιτήματος αποζημίωσης του προσφεύγοντα, στέρησε τον τελευταίο από το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο.» (*Αναγνωστόπουλος κατά Ελλάδας*, αριθ.54589/00, παραγ.32, 3 Απριλίου 2003).

24. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η αστικής φύσης αγωγή που άσκησε ο προσφεύγων στις 12 Δεκεμβρίου 2002 εκκρεμούσε ενώπιον των

αρμόδιων δικαστικών δικαστηρίων για μακρά περίοδο πέντε ετών και δέκα μηνών περίπου πριν ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών Αθηνών διαπιστώσει, δυνάμει της οικείας νομοθεσίας, την παραγραφή των εν λόγω παραβάσεων. Ειδικότερα, το Δικαστήριο σημειώνει σημαντική καθυστέρηση κατά την προανάκριση της υπόθεσης και μέχρι την αναστολή της διαδικασίας από τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών: παρά το γεγονός ότι ο προσφεύγων ανέφερε ρητώς στην έγκλησή του την ύπαρξη άλλης μήνυσης σε βάρος του σχετιζόμενης με την πρώτη, ο αρμόδιος Εισαγγελέας προέβη στην αναστολή της διαδικασίας μόνο τρεισήμισι χρόνια περίπου μετά την κατάθεση της έγκλησης από τον προσφεύγοντα (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Christensen κατά Δανίας*, αριθ.247/07, παραγ.97, 22 Ιανουαρίου 2009). Η διαπίστωση αυτή επιτρέπει στο Δικαστήριο να συμπεράνει ότι η αδικαιολόγητη καθυστέρηση κατά την προδικασία ενώπιων των αρμόδιων δικαστικών οργάνων οδήγησε στην αδυναμία έκδοσης απόφασης επί του αιτήματος αποζημίωσης του προσφεύγοντα.

Βάσει των παραπάνω, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παραγ.1 της Σύμβασης σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης του προσφεύγοντα σε δικαστήριο.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

25. Κατά το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

26. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι ο προσφεύγων δεν προβάλλει καμία αξίωση αποζημίωσης ή δικαστικής δαπάνης. Το σημειώνει και αποφασίζει, συνεπώς, να μην επιδικάσει τίποτα στον προσφεύγοντα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή,
2. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παραγ.1 της Σύμβασης.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 22 Σεπτεμβρίου 2015, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 παραγρ.2 και 3 του Κανονισμού.

(υπογραφή)

André Wampach

Αναπληρωτής Γραμματέας

(υπογραφή)

Andras Sajo

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου πρωτοτύπου σε γαλλική γλώσσα.

Η Μεταφράστρια: Χρ.Παπαζαρκάδα

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα

Service des Traductions du Ministère des Affaires Etrangères de la République Hellénique, Athènes
Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Service, Athens